

Entrevista a Jordi Arbonès

Alba Pijuan Vallverdú

Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Traducció i d'Interpretació
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

Jordi Arbonès i Montull va néixer el 17 de juliol de 1929 a Barcelona i va morir, després de patir una llarga malaltia, el 6 d'octubre de 2001 a Buenos Aires. La seva infància va transcórrer a Barcelona, on a catorze anys ja va començar a treballar d'aprenent en una distribuïdora de materials elèctrics alhora que feia la tenidoria de llibres a l'Acadèmia Fernández del carrer Princesa. Va aprendre anglès de manera autodidacta en els inicis, i posteriorment amb un professor particular. El 1955, el seu afany per millorar el coneixement d'aquesta llengua el va dur a realitzar un viatge d'estudis a Londres. També va estudiar la llengua i la literatura catalana amb el mestre Antoni Jaume i es convertí en un lector entusiasta de la literatura anglesa i nord-americana. El 1956 va partir cap a l'Argentina, on es casà i tingué dos fills. En arribar a Buenos Aires, i després de treballar un parell d'anys en un despatx, va ser contractat per l'editorial Poseidón, de Joan Merli, en la qual feia de corrector i supervisava originals alhora que aprenia tot el que tenia relació amb l'edició de llibres. Fou llavors quan es va iniciar en la seva ingent tasca com a traductor, de primer en castellà, amb novel·les policíaqes en què no constava el seu nom, i després en català, a la primeria dels anys setanta. D'altra banda, va contribuir a difondre la cultura catalana a través de les seves activitats al Casal de Catalunya, on, fins al 1966, va tenir una presència activa dins les comissions de teatre i cultura fent de secretari de redacció de la revista *Catalunya* i dirigint, en un lapse de tres anys a partir de 1962, diverses obres de teatre, entre les quals destaca l'estrena de *La nostra mort de cada dia* de Manuel de Pedrolo. El 1966, amb alguns compatriotes, va fundar l'Obra Cultural Catalana, de la qual fou membre actiu realitzant diverses conferències i dirigint sessions de teatre.

A banda de publicar assajos i alguns contes, de col·laborar en revistes com ara *Catalunya*, *Ressorgiment*, *Serra d'Or* o bé *Revista de Catalunya*, i d'escriure pròlegs de traduccions d'obres cabdals de Henry Miller, William Faulkner, Anaïs Nin, D.H. Lawrence, William Thackeray o Ernest Hemingway, Jordi Arbonès sobresurt pel nombre de traduccions que va realitzar al llarg de la seva vida —93 al català i 48 al castellà— i per la qualitat del seu treball, reconeguda pels diversos premis que rebé, entre els quals destaquen el Premi de Traducció en Prosa de la Generalitat de Catalunya per *La fira de les vanitats* de William Thackeray (1986)

i el Premi Nacional de Traducció de la Institució de les Lletres Catalanes per *Una història de dues ciutats* de Charles Dickens (1991-1993).

La seva relació amb Manuel de Pedrolo, figura en què se centra la meua tesi doctoral, em va dur a posar-m'hi en contacte de primer per via epistolar i després mitjançant el correu electrònic. Durant la seva darrera visita a Barcelona, el maig de 2001, em va concedir part del seu temps per poder parlar a bastament de Pedrolo, tot i que molts cops la conversa va derivar cap a altres vessants també prou interessants, tal com es pot comprovar en l'entrevista següent.

Xavier Pericay i Ferran Toutain defensen en *El malentès del noucentisme* que traductors com Manuel de Pedrolo, Avel·lí Artís Gener, Pere Calders o vos mateix vau contribuir a promocionar de nou la llengua literària noucentista en detriment del que ells anomenen *la prosa del 25*. Què en penseu?

Pericay i Toutain són els autors de *Verinosa llengua*, una obra en què exposen el seu criteri segons el qual la llengua ha d'adequar-se a la manera com parla la gent al carrer. El *Diari de Barcelona*, entre altres entitats, va adoptar aquest «català light», cosa que afavorí una llengua embastardida, plena de barbarismes, contrària al model pel qual escriptors i intel·lectuals havíem lluitat acarnissadament un cop acabada la guerra. Nosaltres volíem salvar els mots, com deia Salvador Espriu, aconseguir que paraules com *vaixell*, *bústia* o *sostre* passessin a formar part, un altre cop, de la manera de parlar dels catalans, sobretot a Barcelona, on la nostra llengua estava més malmesa que als pobles a causa de l'efecte migratori.

Ens cal tenir una llengua estàndard oral i escrita per als mitjans de comunicació, però la literatura és tota una altra cosa. L'escriptor és un artista, i la novel·la, una obra de creació, de manera que, si bé es pot simular que els personatges s'expressen com la gent del carrer, això obeeix a una convenció, però mai no és un reflex exacte de com parlem. Com deia en un dels meus articles publicat a la *Revista de Catalunya*¹, és destacable el cas d'un escriptor com Hemingway, considerat un dels autors amb més «orella» per copsar la llengua parlada, perquè quan s'han analitzat amb deteniment les seves obres s'ha pogut constatar que els seus diàlegs eren una elaboració molt acurada que, tot i que semblaven autènticament reals, no eren sinó una invenció.

Ells parlen de models de llengua: què n'opineu, d'aquest concepte? Considereu que és operatiu?

Pericay i Toutain parlen de models de llengua com si es tractés d'uns patrons per fer vestits o de motlles per fabricar cotxes. Crec que ni Pedrolo ni Avel·lí Artís ni jo mateix no hem adoptat i, molt menys plagiat, un model noucentista per descartar-ne un altre del 1925. Personalment, penso que val més parlar de nivells de llen-

1. ARBONÈS, Jordi (1996). «Encara més reflexions sobre aspectes pràctics de la traducció». *Revista de Catalunya*, 104 (febrer 1996), p. 115.

guatge o de llengua, i que el model, si és que n'hi ha cap, l'imposa l'original. És l'obra original la que és bastida de diversos nivells de llengua. Ho podríem exemplificar amb la novel·la de D.H. Lawrence *L'amant de Lady Chatterley*, on trobaríem, pel cap baix, el nivell del narrador, el dels amics de Clifford, el de Connie, el de la senyora Bolton i el del guardabosc, que empra tant un llenguatge culte —cita Shakespeare i altres poetes—, com el dialecte de les Midlands quan fa l'amor amb la protagonista. Aleshores, el traductor, segons la meua manera de veure-ho, ha de mirar de traslladar tots aquests nivells, tot respectant els arcaïsmes, si n'hi ha, i les altres peculiaritats que l'autor hi hagi introduït.

De vegades les vostres traduccions han rebut algunes crítiques pel tipus de llenguatge que hi heu emprat. Com justificaríeu la vostra manera de traslladar certes obres al català?

En *El malentès del noucentisme* analitzen les meves traduccions d'obres de Henry Miller i diuen que el llenguatge que hi empro és extravagant, com si me l'hagués inventat, i, en canvi, era un llenguatge popular els anys quaranta i cinquanta, quan vaig dur a terme aquesta tasca. Vaig traduir *Primavera negra* sense utilitzar cap diccionari, guiant-me únicament per la manera de parlar de la gent. En aquell temps, treballava en un taller elèctric i la manera col·loquial d'anomenar una noia era *mansa, flàvia, fulana*; després, per influència del castellà, va començar-se a dir *tia*. El català que usava en les meves traduccions era el propi d'aquella època, que, a més, era contemporània dels anys d'activitat literària de Henry Miller.

D'altra banda, alguns crítics van dir que en la meua traducció de *L'amant de Lady Chatterley* havia utilitzat un llenguatge arcaïtzant, però si ho vaig fer va ser perquè, en l'original, D.H. Lawrence havia usat a bastament arcaïsmes per donar un estil concret a l'obra, per conferir-li riquesa lèxica, per causar un efecte determinat i, tal com l'estudiós Edmond Wilson va afirmar, era totalment lícit que el traductor emprés el mateix tipus de vocabulari per ser fidel a l'estil de l'obra original.

Joaquim Mallafrè, en un article titulat «Models de llengua i traducció catalana» (publicat al número 5 d'aquesta mateixa revista) conclou que si Pericay i Toutain haguessin triat uns altres exemples podrien haver arribat a resultats i conclusions distintes. Hi esteu d'acord?

Sóc de l'opinió que les paraules de Mallafrè són totalment encertades. Si ens centrem en el cas de Manuel de Pedrolo, que també rep fortes crítiques per part de Pericay i Toutain, cal dir a favor seu que si en un passatge determinat empra un arcaïsmes, això pot respondre a distintes motivacions: el seu gust personal, causar un efecte concret o, simplement, pot ser el resultat d'una esmena del corrector, puix que, en aquella època, les editorials tenien criteris estrictes quant a les normes que havien de regir les publicacions. Cal pensar que aleshores la llengua literària s'estava gestant i calia vetllar per la norma. Sols quan un país té una llengua ben establerta, els escriptors poden permetre's «destruir-la», per dir-ho així, com en certa manera va fer Joyce.

Amb Manuel de Pedrolo va mantenir una relació personal al llarg de molts anys, tal com queda implícit en el nombre de cartes que us va dirigir, publicades en el seu *Epistolari*. Com vau establir-hi contacte?

Un cop ja instal·lat a Buenos Aires, em vaig implicar de seguida en les activitats del Casal de Catalunya, on, sobretot, dirigia obres de teatre. Se'm va ocórrer de posar en escena, en estrena universal, *La nostra mort de cada dia* de Pedrolo (una obra del teatre de l'absurd bastant realista) i vaig enviar-li el nostre programa tot demanant-li el seu parer. Immediatament em va respondre agraït, i així fou com vam establir el nostre primer contacte. Després, vaig demanar-li alguns articles per a les revistes *Ressorgiment* i *Catalunya* i vaig tenir la idea d'escriure *Pedrolo contra els límits*. També ens intercanviàvem llibres: ell m'enviava originals inèdits seus que no havien passat la censura i jo li feia arribar obres que sabia que ell no podria trobar a Catalunya a causa de la situació política del moment. Quan el 1980 la meua muller i jo vam tornar per primer cop al meu país, després de vint-i-set anys, vam visitar Pedrolo a casa seva i, des d'aleshores, sempre que veníem a Catalunya ens trobàvem. Xerràvem molt, sobretot de política catalana i d'independentisme. En aquestes converses mai no parlàvem de traducció, puix que, per ambdós, aquesta activitat tan sols era un suplement de les nostres tasques respectives: ell com a escriptor prolífic i excel·lent i jo en la meua feina a l'editorial Poseidón.

Sabeu si les obres que traduïa Pedrolo eren encàrrecs o les triava ell mateix?

Va traduir algunes obres, bàsicament de teatre i de poesia, per decisió pròpia, ja que en van quedar d'inèdites després del seu traspàs. Altrament, considero que traduïa allò que li oferien les editorials, com ens ha passat pràcticament a tots els que ens hem dedicat a la traducció. Això, però, no vol dir que en algun moment no suggerís alguns títols o autors a l'editor, especialment pel que fa a «La Cua de Palla», col·lecció que ell mateix dirigia, car era un lector apassionat i curiós que estava sempre al corrent del que es publicava a fora. N'hi havia pocs com ell en aquella època, en què els editors en català volien, més que mai, posar-se al dia després d'un llarg període de temps de prohibicions i censura.

La majoria de traduccions de Manuel de Pedrolo es poden separar en cinc grans blocs: novel·la nord-americana, novel·la policíaca, poesia, teatre de l'absurd i literatura existencialista. Ens podríeu comentar la relació de Pedrolo amb alguns d'aquests gèneres i corrents?

La novel·la nord-americana sempre li havia interessat, especialment l'obra de William Faulkner, de qui admirava alguns recursos narratius que després ell va utilitzar en la seva producció pròpia. Recordo sobretot el cas d'*El brogit i la fúria*, un títol que vaig traduir jo mateix i en el qual cada capítol és narrat des del punt de vista d'un personatge diferent: això va captivar Pedrolo, que va fer seva aquesta tècnica. D'altra banda, els preexistencialistes i existencialistes van influir en

gran manera Pedroló, ja que un dels pilars fonamentals de la seva obra era el problema existencial. Era una persona molt racional i, per tant, li interessava trobar resposta a preguntes com qui som i què fem aquí. Amb una ullada a moltes de les seves novel·les n'hi ha prou per a adonar-se que la majoria estan marcades per temàtiques d'aquesta mena.

Actualment la traducció s'ha convertit en una disciplina d'estudi i han sorgit múltiples teories sobre com cal afrontar el fet de traduir. Què n'opina, un traductor autodidacta?

Em costa acceptar que pugui haver-hi teories que guiïn sobre la manera com cal traduir. Penso que és molt difícil aprendre a traduir a partir de postulats teòrics: ajuden a conèixer models, estils, etc., però només es pot aprendre a traduir amb la pràctica. A més, el meu criteri és que els problemes que planteja la traducció són poc codificables. Quan trobes una dificultat en una frase, per exemple, i ho resols, saps que és gairebé del tot impossible que mai més et tornis a trobar aquesta mateixa frase en un context similar. Jo he llegit moltes d'aquestes teories sobre la traducció, però, a l'hora de la veritat, com s'apliquen? La traducció és molt intuïtiva. Si t'agrada la literatura, traduint fas literatura, i això és molt personal. Jo, encara ara, cada vegada que començo una traducció és com si fos la primera vegada que ho faig, perquè el nou llibre que tinc a les mans em plantejarà tota una sèrie de problemes que no hauré vist mai. Tenir molta experiència en aquest camp és important, però no ajuda gaire a anar de pressa. Recordo que em sorprenia que Pedroló traduís vuit o deu pàgines en una hora; no entenc pas com s'ho feia. Jo, només per passar-ho a l'ordinador, trigo uns quinze minuts per full, i per traduir una pàgina de l'original, gairebé una hora.

Com vau començar a traduir? Continueu fent-ho?

Vaig començar a Buenos Aires, a l'editorial Poseidón, on traduïa novel·les policíques al castellà. Després, pel meu compte, vaig traduir al català *Un tramvia anomenat desig* i *La gata damunt la teulada* de Tennessee Williams i *Del pont estant* d'Arthur Miller, que posteriorment va representar el Quadre Escènic del Casal de Catalunya sota la direcció de Joaquim Moreno. Vaig enviar una mostra d'aquestes traduccions a Joan Oliver, en aquell moment director literari d'Aymà/Proa, li van agradar i em va començar a fer encàrrecs. M'enviava una llista amb cinc o sis autors —Faulkner, Hemingway, Miller, entre altres— i jo triava el que més m'agradava, cosa que era un autèntic privilegi que, evidentment, no he tingut mai més, perquè avui en dia les editorials et diuen el que has de fer.

Encara continuo traduint, tot i que l'any passat [2000] ho vaig haver de deixar de banda per culpa de la malaltia que pateixo, que m'afecta la vista i no em permet llegir amb facilitat. Ara, quan tinc una traducció per fer i la lletra és molt petita, en faig una fotocòpia ampliada i amb l'ordinador no tinc cap problema perquè la pantalla és negra i la lletra blanca. Si bé ara mateix no estic traduint, vaig enllestir-ne una al principi d'aquest any, i Edicions 62 em va donar un llibre de Gore

Vidal titulat *Julianus* perquè jo ja havia traduït *Washington D.C.* del mateix autor, i es pot dir que el conec.

Un traductor com vostè, amb noranta-tres obres traduïdes al català, que ha permès que poguéssim llegir clàssics de totes les èpoques, com veu la situació de la llengua catalana actualment?

Malauradament, en aquests moments viu amenaçada per la proximitat de la llengua veïna, que la va embastardint de mica en mica. Si, a més a més, encara nosaltres mateixos ens imposem un «model de llengua *light*», qui sap on anirem a parar. Fa poc llegia que un escriptor alemany diu que aquest idioma està condemnat a desaparèixer en un termini de deu anys. Així doncs, què podem pensar que passarà amb el català? Cal fixar-se també en el tipus de literatura que es produeix actualment: si es compara els escriptors que surten ara amb els de la generació de Pedroló i la següent, es pot apreciar una diferència notable en la riquesa del llenguatge emprat. L'Antoni Serra, l'escriptor de les illes, em comentava fa poc que estava llegint una traducció de l'italià al català i que, per ell, era una traducció «morta», i el problema és que d'exemples com aquest se'n poden trobar a dojo.

Aproximació bibliogràfica a l'obra de Jordi Arbonès

Obra pròpia

Assaigs

- ARBONÈS, Jordi (1973). *Teatre català de postguerra*. Barcelona: Pòrtic. (Els Llibres de Butxaca; 75).
- (1976). «El teatre català a Buenos Aires». *Estudios Escénicos*, 21, (setembre 1976), p. 169-185.
- (1980). *Pedroló contra els límits*. Barcelona: Aymà. (La Mirada).
- (1990). *Henry Miller*. Barcelona: Cafè Central. (Cafè Central; 14).
- (1992). «Els contes de Manuel de Pedroló, com a planter d'idees seminals». A: Xavier Garcia (ed.) *Rellegir Pedroló*. Barcelona: Edicions 62, p. 179-197. (Llibres a l'Abast; 266).
- (1994). *Salvat-Papasseit: l'home i el poeta*. Barcelona: Llibreria General dels Salvat-Papasseit. (Quaderns Paper Groc; 2).

Contes

- ARBONÈS, Jordi (1981). «Tant se val tot... o no?». *El Conte del Diumenge*, 19.

Pròlegs

- ARBONÈS, Jordi (1971). «Presentació». A: HEMINGWAY, Ernest. *Els primers quaranta-nou contes*. Barcelona: Edicions 62, p. 5-10 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle XX; 36).
- (1973). «Pròleg». A: O'FLAHERTY, Liam. *El delator*. Barcelona: Proa, p. 5-11 (A Tot Vent; 162).

- (1975). «Pròleg». A: SALIVAROVA, Zdena. *Estiu a Praga*. Barcelona: Proa, p. 5-13 (A Tot Vent; 171).
- (1975). «Pròleg». A: MILLER, Henry. *Els temps dels assassins*. Barcelona: Proa, p. 9-28 (La Mirada)
- (1976). «Pròleg». A: NIN, Anaïs. *Escapes cap al foc*. Barcelona: Aymà, p. 7-14 (Tròpics).
- (1977). «Pròleg». A: MITCHELL, Margaret. *Allò que el vent s'endugué*. Barcelona: Aymà, p. 5-13 (Zenit).
- (1979). «Pròleg». A: LAWRENCE, D.H. *L'amant de Lady Chatterley*. Barcelona: Proa, p. 5-19 (A Tot Vent; 185).
- (1985). «Pròleg». A: FAULKNER, William. *Les palmeres salvatges*. Barcelona: Proa, p. 11-19 (A Tot Vent; 266).
- (1995a). «Reflexions sobre aspectes pràctics de la traducció». *Revista de Catalunya*, 94 (març 1995): 73-86.
- (1995b). «La censura sobre les traduccions a l'època franquista». *Revista de Catalunya*, 97 (juny 1995): 87-96.
- (1996a). «Més reflexions sobre aspectes pràctics de la traducció». *Revista de Catalunya*, 103 (gener 1996): 85-100.
- (1996b). «Encara més reflexions sobre aspectes pràctics de la traducció». *Revista de Catalunya*, 104 (febrer 1996): 112-120.
- (1999). «Nota preliminar a la reedició de *Primavera negra*.» A: MILLER, Henry. *Primavera negra*. Barcelona: Apòstrofe/Deriva, p. 5-11 (Elogi de la Paraula; 1).

Traduccions al català

- HORNEY, Karen (1969). *La personalitat neuròtica del nostre temps*. Barcelona: Edicions 62 (Llibres a l'Abast, 73).
- MILLER, Henry (1970). *Primavera negra*. Barcelona: Aymà (Tròpics).
- HEMINGWAY, Ernest (1971). *Els primers quaranta-nou contes*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle xx; 36).
- HEMINGWAY, Ernest (1971). *Per qui toquen les campanes*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 158).
- O'FLAHERTY, Liam (1973). *El delator*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 162).
- MILLER, Henry (1975). *El temps dels assassins*. Barcelona: Proa (La Mirada).
- SALIVAROVA, Zdena (1975). *Estiu a Praga*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 171).
- NIN, Anaïs (1976). *Escapes cap al foc*. Barcelona: Aymà (Tròpics).
- MILLER, Henry (1977). *Tròpic de càncer*. Barcelona: Aymà (Tròpics).
- MITCHELL, Margaret (1977). *Allò que el vent s'endugué*. Barcelona: Aymà (Zenit).
- MILLER, Henry (1978). *Tròpic de capricorn*. Barcelona: Aymà (Tròpics).
- LAWRENCE, D.H. (1979). *L'amant de Lady Chatterley*. Barcelona: Proa (A Tot Vent, 185).
- NIN, Anaïs (1979). *Afrodísac: selecció de textos eròtics*. Barcelona: Proa.
- JAMES, Henry (1981). *Washington Square*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 225).
- WILLIAMS, Tennessee (1983). *Un tramvia anomenat desig*. Barcelona: Edicions del Mall (Biblioteca Teatral; 19).
- BURGESS, Anthony (1984). *La taronja mecànica*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 214).
- DURRELL, Lawrence (1984). *Clea*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 206).
- FAULKNER, William (1984). *El soroll i la fúria*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 219).
- MILLER, Henry (1984). *En tombar la vuitantena*. Sabadell: Edicions dels Dies (Plecs; 10).
- THACKERAY, William (1984). *La fira de les vanitats*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal; 38).

- FAULKNER, William (1985). *Les palmeres salvatges*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 226).
- FORSTER, E.M. (1985). *Viatge a l'Índia*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 227).
- VIDAL, Gore (1985). *Washington D.C.* Barcelona: Proa (A Tot Vent; 236).
- MAUGHAM, W. Somerset (1986). *De la servitud humana*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 256).
- MILLER, Arthur (1986). *Del pont estant*. Barcelona: Edicions del Mall (Biblioteca Teatral; 46).
- MILLER, Henry (1987). *El colós de Marussi*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- NABÒKOV, Vladímir (1987). *Ada o l'ardor: una crònica familiar*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle xx; 13).
- NABÒKOV, Vladímir (1987). *L'encantador*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- WILLIAMS, Tennessee (1987). *La gata damunt la teulada*. Barcelona: Edicions 62 (El Galliner; 99).
- ANDERSON, Robert Woodruff (1988). *Te i simpatia*. Barcelona: Institut del Teatre (Biblioteca Teatral; 55).
- AUSTEN, Jane (1988). *Persuasió*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- BIERCE, Ambrose (1988). *Faules fantàstiques*. Vic: Eumo (Narratives; 11).
- PURDY, James (1988). *Cambres estretes*. Barcelona: Edicions 62 (El Balanci; 205).
- TOLKIEN, J.R.R. (1988). *El ferrer de Wootton Major. «La fulla» d'en Niggle*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- DURRELL, Gerald (1989). *El jardí dels déus*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- BELLOW, Saul (1990). *El llegat Humboldt*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle xx; 42).
- GRAHAME, Kenneth (1990). *El vent entre els salzes*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- LARKIN, Philip (1990). *Noia a l'hivern*. Vic: Eumo (Narrativa; 18).
- LAWRENCE, D.H. (1990). *Dones enamorades*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- ALBEE, Edward (1991v). *Qui té por de Virginia Woolf?* Barcelona: Institut del Teatre (Biblioteca Teatral; 76).
- AUSTEN, Jane (1991). *L'abadia de Northanger*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- DICKENS, Charles (1991). *Una història de dues ciutats*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- DURRELL, Gerald (1991). *L'excursió i altres maremàgnums*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- LEWIS, C.S. (1991). *El lleó, la bruixa i l'armari*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- LEWIS, C.S. (1991). *El nebot del mag*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- ISHERWOOD, Christopher (1992). *Adéu a Berlín*. Barcelona: Columna (Columna; 95).
- LEWIS, C.S. (1992). *El cavall i el seu noi*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- MILLER, Henry (1992). *El gall foll*. Barcelona: Edicions 62 (El Confident, 19).
- MILLER, Henry (1992). *Sexus*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle xx; 65).
- KIPLING, Rudyard (1993). *L'home que volia ser rei i altres contes*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle xx; 78).
- LEWIS, C.S. (1993). *El príncep Caspian*. Barcelona: Proa (A Tot Vent).
- BOWLES, Paul (1994). *El cel protector*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle xx; 89).
- CHANDLER, Raymond (1994). *Adéu, nena*. Barcelona: Edicions 62 (Seleccions de la Cua de Palla; 146).
- RIPLEY, Alexandra (1994). *Scarlett*. Barcelona: Edicions B.
- SHAFFER, Peter (1994). *Equus*. Barcelona: Edicions 62 (El Galliner; 137).
- STEINBECK, John (1994). *La perla*. Barcelona: Vicens Vives (Aula Literària; 4).
- TAN, Amy (1994). *El club de la bona estrella*. Barcelona: Muchnik (La Finestra).
- WESTLAKE, Donald E. (1994). *Els mercenaris*. Barcelona: Edicions 62 (Seleccions de la Cua de Palla; 145).

- ALONSO, Pedro; SANTAMARIA, Josep (1995). *Antologia del relat policíac*. Barcelona: Vicens Vives (Aula Literària; 17).
- DALY, Carroll John (1995). *El bram de la bèstia*. Barcelona: Edicions 62 (La Cua de Palla; 161).
- DICKENS, Charles (1995). *Cançó de Nadal*. Barcelona: Vicens Vives (Aula Literària; 16).
- DINESEN, Isak (1995). *Set contes gòtics*. Barcelona: Columna (Clàssica; 167).
- DURRELL, Gerald (1995). *Mare per merèixer i altres històries*. Barcelona: Proa (Clàssics Moderns).
- ELIOT, George (1995). *Middlemarch*. Barcelona: Columna (Clàssica; 160).
- HEMINGWAY, Ernest (1995). *Les neus del Kilimanjaro i altres contes*. Barcelona: Edicions 62 (Petita Biblioteca Universal; 10).
- HUNTER, Evan (1995). *Veure'ls morir*. Barcelona: Edicions 62 (Seleccions de la Cua de Palla; 159).
- JAMES, Henry (1995). *La copa daurada*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle XX; 100).
- KIPLING, Rudyard (1995). *Més enllà del límit*. Barcelona: Edicions 62 (Petita Biblioteca Universal; 5).
- LODGE, David (1995). *Notícies del paradís*. Barcelona: Proa (A Tot Vent; 324).
- LE CARÉ, John (1996). *El talp: calderer, sastre, soldat, espia*. Barcelona: Edicions 62 (Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle XX; 107).
- POE, Edgar Allan (1996). *El gat negre i altres contes*. Barcelona: Vicens Vives, 1996 (Aula Literària; 20).
- WALLER, Robert James (1996). *Puerto Vallarta: la fugida cap al nord*. Barcelona: Columna (Columna; 205).
- WILLIAMS, Charles (1996). *El biquini de diamants*. Barcelona: Edicions 62 (Seleccions de la Cua de Palla; 162).
- MELVILLE, Herman (1997). *Billy Budd, el mariner*. Barcelona: Deriva (Gàrgola; 4).
- NABÒKOV, Vladímir (1997). *L'encantador*. Barcelona: Edhasa (Clàssics Moderns).
- SPARKS, Nicholas (1997). *El quadern de Noah*. Barcelona: Muchnik.
- STEVENSON, Robert Louis (1997). *L'illa del tresor*. Barcelona: Vicens Vives (Aula Literària; 18).
- CHRISTIE, Agatha (1998). *Assassinat al camp de golf*. Barcelona: Columna (Agatha Christie/Columna; 20).
- GIBRAN, Kahlil (1998). *Cartes d'amor*. Barcelona: Columna (Clàssica; 234).
- IRISH, William (1998). *Aprenent de detectiu. Un robatori molt costós*. Barcelona: Vicens Vives Primària (Cucanya; 3).
- LE CARÉ, John (1998). *La gent de Smiley*. Barcelona: Edicions 62 (Èxits 62; 6).
- SPARKS, Nicholas (1998). *Missatge en una ampolla*. Barcelona: Edicions 62 (Èxits 62; 9).
- GOLDEN, Arthur (1999). *Memòries d'una gheisa*. Barcelona: Edicions 62 (El Balancí; 354).
- MACDONALD, Ross (1999). *El cas Galton*. Barcelona: Edicions 62 (Èxits 62; 13).
- YOLEN, Jane (1999). *La sang del drac*. Barcelona: Deriva (Elogi de la Paraula; 1).
- BRADDON, Mary Elizabeth (2000). *El secret de Lady Audley*. Barcelona: Columna (Clàssica; 373).
- HAYNES, Melinda (2000). *Mareperla*. Barcelona: Proa (Proa Beta; 47).
- WOOLRICH, Cornell (2000). *L'ull de vidre. Charlie sortirà aquesta nit*. Barcelona: Vicens Vives (Cucanya; 8).
- BRONTË, Charlotte (2001). *Jane Eyre*. Barcelona: Columna (Clàssica; 454).
- COLLINS, Wilkie (2001). *El riu culpable*. Barcelona: Columna (Clàssica; 434).
- MILLER, Henry (2001). *Els llibres de la meua vida*. Barcelona: Deriva (Elogi de la Paraula; 3).

Traduccions al castellà

- NEWMAN, Mildred; BERKOWITZ, Bernard (1975). *Cómo ser el mejor amigo de ti mismo: diálogo de Jeane Owen con dos psicoanalistas*. Madrid: Ultramar.
- SALIVAROVA, Zdena (1976). *Verano en Praga*. Barcelona: Aymà (Grandes Novelas).
- SPICER, Bart (1976). *El adversario*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- CALDER, Robert (1977). *Los perros*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- JAFFE, Rona (1977). *El juego de la fama*. Barcelona: Martínez Roca.
- Los mejores relatos de ciencia ficción: la era de Campbell (1936-1945)*. 1977. Barcelona: Martínez Roca (Super Ficción; 19).
- BARNARD, Christian; STANDER, Sigfrid (1978). *Tiempo de nacer, tiempo de morir*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- WINTER, Gerald D.; NUSS, Eugène M. (1978). *Adolescencia y aprendizaje*. Buenos Aires: Paidós (Biblioteca de Psicología Evolutiva. Serie 2, 15).
- DICK, Philip (1979). *Los tres estigmas de Palmer Eldritch*. Barcelona: Martínez Roca (Super Ficción; 43).
- HOFFMAN, Alice (1979). *Propiedad de...* Barcelona: Martínez Roca (Fontana Joven).
- REITER, B.P. (1979). *Urgencias sábado noche*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- RJNDT, Philippe van (1979). *Hitler vuelve*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- SHAFFER, Peter (1979). *Equus*. Barcelona: Aymá. (Voz Imagen. Serie Teatro; 27.)
- BISSELL, Elaine (1980). *Justicia para tres esposas*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- CHESLER, Phyllis (1981). *Diario de una maternidad*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- KANE, Henry (1981). *Casi una violación*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- BLOCK, Thomas H. (1982). *Emergencia*. Barcelona: Círculo de Lectores.
- STEEL, Danielle (1982). *Amando*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- STEEL, Danielle (1982). *Ansia de amor*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- STEEL, Danielle (1982). *El anillo*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- STEEL, Danielle (1982). *Regreso al hogar*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- COLLINS, Michael (1983). *Acto de terror*. Barcelona: Bruguera (Club del Misterio; 122).
- O'FLAHERTY, Liam (1983). *El delator*. Barcelona: Argos Vergara (En Cuarto Mayor; 146).
- STEEL, Danielle (1983). *Remembranza*. Barcelona: Martínez Roca (Nueva Fontana).
- BLOCK, Thomas H. (1984). *Aterrizaje forzoso*. Barcelona: Martínez Roca (Libros Récord).
- STEEL, Danielle (1984). *Su gran deseo*. Barcelona: Mundo Actual.
- STEEL, Danielle (1984). *Una perfecta desconocida*. Barcelona: Mundo Actual.
- STEEL, Danielle (1986). *Una vez en la vida*. Barcelona: Martínez Roca (Libros Récord).
- GREELY, Andrew M. (1987). *Ángeles de septiembre*. Barcelona: Martínez Roca (Libros Récord).
- TAYLOR, Christine (1988). *Días de odio, días de amor*. Barcelona: Martínez Roca (Grandes Autoras Románticas).
- BENTINE, Michael (1993). *El templario*. Barcelona: Apóstrofe (Novela Histórica).
- RINALDI, Ann (1994). *El clamor de las brujas de Salem*. Barcelona: Martínez Roca (Novela Histórica).
- ALEXIE, Sherman (1995). *Blues de la reserva*. Barcelona: Muchnik (Novela).
- VOLLMAN, William T. (1995). *Historias del mariposa*. Barcelona: Muchnik (Novela).
- DOCTOROW, E.L. (1996). *Poetas y presidentes*. Barcelona: Muchnik (Pensamiento).
- NARAYAN, R.K. (1996). *El cuento de la abuela*. Barcelona: Muchnik (Relatos).
- ALEXIE, Sherman (1997). *Indian Killer*. Barcelona: Muchnik (Novela; 48).
- DOCTOROW, E.L. (1997). *El libro de Daniel*. Barcelona: Muchnik.

- HUXLEY, Aldous; ISHERWOOD, Christopher (1998). *Las manos de Jacob*. Barcelona: Muchnik.
- RAWN, Melanie (1999). *El príncipe dragón. Libro I*. Barcelona: Apóstrofe (El Silmaril; 12).
- ROBINSON, Jonathan (1999). *Atajos hacia la felicidad*. Barcelona: Robinbook (Vida Positiva; 75).
- RABB, Jonathan (2000). *El señor del caos*. Barcelona: Ediciones B (La Trama).
- WOOLRICH, Cornell (2000). *El ojo de cristal. Charlie saldrá esta noche*. Barcelona: Vicens Vives (Cucanya; 8).
- MARGOLIN, Phillip (2001). *Justicia salvaje*. Barcelona: Ediciones B (La Trama).
- STEWART, Fred Mustard (2001). *Pasajeros del viento*. Barcelona: Plural (Nueva Novela Histórica).
- SHARP, Marilyn. *Operación girasol*.²
- MAAS, Peter. *Underboss*.
- RABB, Jonathan. *El supervisor*.

Obres inèdites

- ARBONÈS, Jordi. *Clam*. Accèssit a l'Englantina, Jocs Florals de Caracas, 1966.
- *Els «Anònims» de Manuel de Pedrolo*. Accèssit al Premi Pompeu Fabra, 1975.
- *La mosca del vinagre*. 54 folis enquadernats, mecanografiat, 32 cm.

Traduccions inèdites

- MILLER, Henry. *En contra de Barcelona*.
- MILLER, Henry. *Pintar és tornar a estimar*.
- HUGHES, Richard. *L'home que va néixer per morir penjat*.

2. En una comunicació personal, afirmava l'existència d'aquestes tres darreres traduccions, tot i que no n'he pogut trobar cap dada bibliogràfica.